

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Naznanilo.

Prva glavna pevka vaja za jubilejni koncert naše »Zaveze« se vrši v Ljubljani v »Glasbeni Matiji« na binkoštni torek, dne 13. maja t. l., zjutraj ob 9. uri v pevski dvorani »Glasbene Matice«.

Predsedniki in okrajni pevovodje naj poskrbe, da bo udeležba od strani prijavljenih polnoštevila. Vse skladbe naj naštudirajo vsak posameznik doma, da skupna pevka vaja ne traja predolgo in da se skupno naštudirajo samo podrobnosti in enotno izvajanje določenih pevskih točk. Popravki E. Adamičevega mešanega zbora »Moravska narodna« naj se pri naštudiranju popolnoma upoštevajo.

Pevski odsek.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj ima svoj občni zbor v Sežani dne 8. maja t. l. ob 10. uri predpoldne. Dnevni red: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Tajnikovo in blagajnikovo letno poročilo. 4. Referat: »Načrt reforme ljudske šole«, poročila tov. Jos. Mahorčič. 5. Volitev novega društvenega odbora. 6. Predlogi. Na obilno udeležbo vabi vljudno Odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 5. letošnji številki to-le velezanimivo vsebino: 1. F. Ločniškar: Dih maja. 2. Veliki traven. Vinjeta. 3. Cvetko Gorjančev: Polhi. 4. Ivna: Čez polje vetrček prišel... Pesem. 5. Štrk — štrk — štrk — zlati štrik brez brk! Podoba. 6. S-A.: Številco prebivalstva v Evropi. 7. Vladislav Rojec: Deklica žalostnemu ptičku. Pesem. 8. Davorinov: Pomlad. Pesem s podobo. 9. Dr. Ivan Lah: Balkan. (S 3 podobami). 10. E. S. Thompson — Drag. Humek: Mačka s smetišča. 11. Vojko se je zbudil. Podoba. 12. Fran Žgur: Tik in Tak. Pesem. 13. Pouk in zabava: Besedna uganka. — Rešitev. — Aprilova navada pri nas in drugod. — Hrabri bolgarski častnik. — Črnogorski dečki ustavili dva turška častnika. — Ognjeniška žrela — trdnjave. — Kotiček gospoda Doropolskega. — Kotičkove risbe.

»Domače ognjišče« prinaša v 4. številki sledečo vsebino: Pragmatična sankcija. — Šola in dom. — Duševna vzgoja. — Listek. — Dopisi. Drobtine. — »Domače ognjišče« stane samo 2 K 50 v na leto in nudi staršem in vsem prijateljem mladine lep pripomoček za vzgojo otrok.

Popotnik ima v svoji 4. letošnji številki tole vsebino: 1. H. Scharrelmann: Pouk brez dogme. — 2. J. Černy — K. Pribil: Narodna pedagogika (konec). — 3. G. Kerschesteiner — Pav. Fleré: Šolstvo v Münchnu (dalje). — 4. Književno poročilo: Ocene. Novosti. — 5. Listek: Gospod Doropolski? Turki bežijo v Carigrad. 6. Razgled: Časopisni vpogled. Pedagoški paberki. Skrb za obrambo mladine. Šolske in učiteljske vesti. Inostransko šolstvo. Prosvetna kronika. Razne vesti.

Naučno ministrstvo je iz lanske slovenske umetniške razstave nakupilo umetnin za 4000 K. Izmed nakupljenih umetnin sta dve Jakopičevi, dve Sternovi, ena Vaypotičeva slika ter Zajčev kip. Razentega je ministrstvo umetniško-

ma Hinku Smrekarju in Petru Žmitemu v pospeševanje njunega umetniškega delovanja podelilo podporo vsakemu po 600 kron.

Odborova seja »Matice Slovenske« dne 17. aprila. Prof. Bazala je poslal na vpogled seznam Aškerčevih pesmi, ki jih izda »Matica Hrvatska«. — Ocenil se Strckljevo jezikovno gradivo »Iz živnega zaklada narodnega«; uvažuje se ponudba narodopisnega gradiva o ogrskih Slovincih. — Na posebno ponudbo se sprejme predlog, pisatelju Trdini v Mengšu vzdati spominsko ploščo. — Kompletni zemljevid (korektura) se je poslal dijaštvu v Prago, na Dunaj in v Gradec v pregled. — Iz gospodarskega odseka: Pri poedinih knjigah je potreben urednik, ki spise pridrživa, za nekatere knjige pa je treba le korektorja. Uredni-korektor puščaj pisateljem čim večjo svobodo. — Iz knjižnega odseka: Vošnjakova korespondenca ne izide letos. Ne izda se knjiga, ki bi prikazala Slovanstvo srednjeveške Albanije in širitev Arbanasov preko Kosovega Polja in v Sandžak za turškega gospodstva itd. G. dr. Vidic je poslal del svojega arhivalnega spisa: »Zaupna korespondenca iz Napoleonove Ilirije«. — Določil se okroglo obseg knjigam za leto 1913. (okoli 70 tiskanih pol). Odborniki naj vlagajo svoje rokopise anonimno. — Pisatelja, ki misli spisati Zgodovino slovenske stenografije, je opozoriti na Šolsko Matico. — Iz narodopisnega odseka: Narodopisne zbirke bi v naših muzejih morale imeti pravo terminologijo; nobena stran narodnega življenja še ni v celoti opisana. Največ narodopisnih člankov bo za Enciklopedijo najbrž morala spisati redakcija sama. — V odsek za slovenski jezik se izvolijo: dr. A. Breznik (kot stvarni tajnik odseka), Iv. Grafenauer, dr. Ilešič (kot načelnik), dr. Lokar, R. Perušek, M. Pleteršnik, dr. Šleibinger in prof. M. Murko. Po izvajanjih prof. Murka si odsek sestavi sledeči program: 1. Znanstvena razprava o zgodovini našega jezika od najstarejših dob do naših dni. Posebno važno je sistematično izučevanje protestantskih pisateljev v slovniškem in slovničnem oziru. 2. Slavist-germanist naj študira slovenske ostanke v srednjeveških listinah, nekrologijah itd. 3. Izbor spisov očeta Škrabca. 4. Dialektologija. Tu je pri nas treba še mnogo storiti. Dobro bi bilo, da najprej nekdo napiše pregled slovenskih narečij in oceno dosedanjih dialektoloških spisov.

Politiški pregled.

* Za sklicanje državnega zbora. »Venkov« poroča, da je bilo sklicanje državnega zbora zopet odloženo, ter pozivlja češke poslance, da naj v skupnem posvetovanju protestirajo proti temu, da bi moral parlament molčati. Če bi protest nič ne izdal, naj češki poslanci sporoče vladi, da pod sedanjimi pogoji ne morejo več prevzeti odgovornosti in da odlagajo svoje mandate. Tak korak bi izzval v Evropi nepopisno pozornost. Skrajni čas je, da govorijo poslanci k javnosti in če to ni mogoče v zbornici, se mora to zgoditi izven parlamenta.

* Praške ulice imenovane po balkanskih mestih. Mestni svet namerava imenovati več najlepših praških cest po važnejših balkanskih mestih.

* Spljit. Dalmatinski deželni odbor javlja spljitskemu županu Kataliniću, da

smatra vlada vsakršno izražanje simpatij do Črne gore kot državni nevarno.

* Praga. Češka dežela stoji neposredno pred finančnim polomom. Vlada se trudi na vse kriplje, združiti Čehe in Nemce vsaj za kratko zasedanje deželnega zbora. V ospredju je še vedno učiteljsko vprašanje.

* Znamenite izjave znamenitega Nemca. Znameniti nemški publicist in izdajatelj revije »Zukunft«, Maks Harden, je predaval na Dunaju o dogodkih na Balkanu in o avstrijski balkanski politiki. Slikal je razvoj dogodkov in je naglašal uverjenje, da v letu 1908, povodom boscanske krize, ni Nemčija napravila nikake usluge avstro-ogrski monarhiji, marveč da je skrbela le za svoje interese. Vse težave, ki jih ima Avstro-Ogrska v zadnjih letih, prihajajo od tod, da je zaveznica nemške države. O skaderskem vprašanju je rekel Harden, da bi smatral on za veliko pogreško, ako bi hotela naša monarhija z nasiljem uveljaviti svojo voljo proti Črni gori. Taka odredba bi morala srd vseh Slovanov povečati neizmerno in ustvariti sovraštvo, ki bi ga bilo težko premagati.

* 230 milijonov za ponemčevanje pruskih Poljakov. Poslanska zbornica je sprejela po daljši debati v drugem čitanju predlog, ki zahteva 230 milijonov mark za »krepitev nemštva« v vzhodnih pruskih in v poznanski provinci. Proti predlogu so govorili socialni demokrati, zastopniki centra, ljudske stranke in Poljaki, ki so konstatirali, da je razlaščenje nekulturno in krivično, zagovarjali pa so jo konservativci, liberalni konservativci in nacionalni liberalci. V debato sta posegla tudi finančni in poljedelski minister. Prvi je poudarjal, da potrebuje vlada za svojo nacionalno politiko krepak in potreben zakon, ki bo pospeševal nemštvo in naglašal, da vlada ne dopušča nikakega omiljenega zakona. Poljedelski minister je očital Poljakom, da so se preveč ločili od nemštva, zaradi česar vlada mora skrbeti, da province, ki spadajo pod Prusijo, tudi ostanejo pruske.

Srednješolski vestnik.

* Izpremembe v naučni službi. Slovenec dr. Primožič je dobil naslov dvornega svetnika in gre iz naučnega ministrstva v Zader kot dež. šolski nadzornik.

* Francosko predavanje za dijake na idrijski realki bo imel v soboto 3. maja ob 5. uri popoldne v realnem poslopiju profesor Georges Louvriev, rodome Francoz, ki se nahaja sedaj na potovanju po Avstriji. K predavanju, ki bo jako zanimivo — ob koncu bo zapel predavatelj tudi nekaj francoskih narodnih pesmi — imajo dostop tudi odrasli; kdor se zanimala za francoski jezik, naj se posluži prilike, da si osveži svoje znanje francosčine. Tekst predavanja (1 K), ki služi obenem za vstopnico, se dobi že sedaj.

* C. kr. učiteljske v Ljubljani. Pouk v somatologiji in zdravstvu v drugem polletju 1912—1913 je naučno ministrstvo poverilo ljubljanskemu mestnemu fiziku dr. Otmarju Krajcu.

Kranjske vesti.

—r— Pri nas in drugod. V Kranju je bila birma, in ko se je škof pripeljal v četrtek v mesto, je bilo mnogo hiš okrašenih z zastavami in na trgu pred cerkvijo so bili postavljeni mlaji. Okrajni glavar Schitnik je z nepostavnim ukazom mobiliziral uradnike, profesorje, učitelje in šolsko mladino, da so v družbi tercalk in veterancev delali štafazo pri sprejemu. — »Pravo Lidu« priobčuje z vizitacijskega potovanja litomerijskega škofa Grobca po libohoviškem okraju sledeče podrobnosti: Občina Brozan je odklonila vsako sodelovanje pri škofovem sprejemu in ni hotela razobesiti zastav na občinskih poslopijih; zaradi tega je žandarmerija na lastno pest razobesila zastavo na šoli in jo je morala stražiti pred nevoljnimi ljudstvom. Škof se je pripeljal, a volovska vprega z gnojnim vozom mu je zastavila pot. V Libohovicih je grof Herberstein dal postaviti slavoloke, a na česti ni bilo ob škofovem dohodu razen duhovščine in brezzobih tercalk žive duše. — Drugi kraji, drugi običaji!

—r— Iz ljudskošolske službe. Na štirirazredni ljudski šoli v Knežaku se s 1. majem zopet prične celodnevni pouk in je bila namesto nadučitelja Dragotina Česnika, ki ima dopust zaradi bolezni, za suplentino v Knežaku imenovana Pavla Cigojeva. — Nadučitelja in ravnatelja Josipa Turka v Spodnjem Logatcu bo za čas dopusta nadomestila prov. učiteljica Helena Kraigherjeva, začasno vodstvo šole pa prevzame učitelj Stanko Legat.

—r— Uboga slovenska šolska mladina. Zaradi zgodnje pomladi je nastopila že te dni tako silna vročina, da kaže v

senci toplomer popoldne do 22° C, v šolskih sobah, obrnjenih proti solncu pa 25 do 26°. Uboga šolska mladina, ki se mora pariti v tej vročini v zaduhlih šolskih sobah! A učenci nem. mestnih šol se lahko tolažijo: saj je že itak konec te muke! Na nemških mestnih šolah namreč prično z dopoldanskim poukom že s 1. majem, na slovenskih pa šele s 1. junijem. Če je že sedaj taka vročina, kaj bo šele meseca maja? Ali hvala Bogu, rešeni so je nemški otroci, slovenski pa ne. Vprašamo, odkod ta prednost za nemške šole? Ali niso vse mestne šole pod enim in istim mestnim šolskim svetom? Ali bo tudi ta, ki je slovenski in napreden, zapostavljal sloven. otroke z nemškimi? Ali pa je ves mestni šolski svet s predsednikom županom vred tako zavisen od bolnega nadzornika, da pripušča to krivico, ki je sad tega nadzornika? Ob 12. uri opozarjamo mestni šolski svet, da naj popravi to krivico, ki se godi slovenskim otrokom v Ljubljani.

—r— Iz Bele cerkve na Dolenjskem. Pred kratim je bilo v časopisih, da je na mesto obbolele učiteljice Ane Bantanove tej šoli dodeljena suplentinja Marija Kraigherjeva, ki se je pa službi odpovedala. Ker je Bantanovi podaljšan dopust do 15. maja, oziroma koncem šolskega leta, se išče tozadevno učno osebo, ki bi hotela službo nastopiti takoj. — Za dvorazredno ljudsko šolo: Fran Zagorec, šolski voditelj.

—r— Deželne finance ne stojijo vkljub desetmilijonskemu kreditu tako, da bi se mogli izplačati celo majhni in nujni zneski. V dokaz temu povemo to, da uboga učiteljska vdova s štirimi otroki po preteku več kot treh mesecev smrti svojega soproga ni dobila niti varinarja penzije, niti ne prispevka za pogrebne stroške, ki se ima vendar takoj izplačati. Kaj pa si misli deželni šolski svet, da je učiteljstvo zokopano v zlato? Če pa hoče naša klerikalna večina izstradati učiteljstvo, naj ima vsaj usmiljenje z učiteljevo rodovino!

—r— Odbor vpok. učiteljstva Kranjske vabi na občni zbor dne 8. maja ob 2. uri pop. v restavracijo »Novi svet« na Marije Terezije cesti vse p. n. člane, pa tudi vse druge p. n. vpokojence učit. stanu k obilnem pristopu tega društva.

Štajerske vesti.

—š— Kadetnica v Mariboru se s pričetkom prihodnjega šolskega leta opusti ter se ne bodo več sprejemali gojenci v prvi letnik. Namesto te se otvori septembra 1913 prvi letnik, septembra 1914 drugi in septembra 1915 tretji letnik višje vojaške realkle. Ravno iste izpremembe se izvedejo na drugih kadetnicah. Vbodoče, bodo vzgojevali častniški naraščaj v vojaških akademijah.

—š— »Südmarka« in Slovenci. Že ime tega nemškega društva, ki izkuša zatreti vse, kar je slovanskega na tem božjem svetu, zbudi v človeku neko čudno čuvstvo. Ne rečemo, da je to kakor »morituri te salutant«, a iz delovanja tega društva izvirajo take bridke resnice, da jih ne moremo biti veseli. Mi tu ob južni meji, kjer je naš element morda bolj žilav, skoro težko preračunimo obseg vsega programa kakor ga je začrtala »Südmarka«. Njeno delo je taktično in premišljeno. Pedi za pedjo naše zemlje gre v nemško žrelo in še vedno dalje sega to ostro germansko zabovje. V nemških listih čitamo te dni nekoliko obširnejše poročilo o delovanju »Südmarke« na južnem Štajerskem, posebno v Št. Ilju. Leta 1905 je začelo tam nemško naseljevanje; v kratkem času je prišlo tja 40 nemških družin, okoli 300 ljudi. Ves svet so odkupili od Slovencev, denar je prišel iz Prusije, kjer so se posebno zavzemali za te nemške postojanke na slovenski meji. Leta 1911 je bila velika društvena skupščina v Celju, kjer so sklenili, da se bo uporabilo za naseljevanje okoli Št. Ilja letno okrog 100.000 K. Že v letu 1912 se je porabilo 80.000 kron in letos v teh par mesecih je že prišlo 30.000 K v račun. V letu 1912 in 1913 je bilo naseljenih zopet 13 družin s 64 osebami, tako da je ta nemška kolonija že prav trdna in močna. Iz tega poročila vidimo, da »Südmarka« zasleduje prav očitne in jasne smotre: to je, nas hoče počasi pognati z rodne zemlje. Tu je boj na življene in smrt, a vendar ne smemo obupati. Delo in odločnost nas bo podpirala v tem boju, in branili se bodemo z uspehom, ker naša stvar je pravična. — Zato pa ne omagujemo ampak se postavimo krepko v bran za pravice naših slavnihih pradedov!

—š— Štajerski deželni odbor je odpisal v deželni šolski svet namesto odstopivšega dr. Linka dr. Viljema pl. Kaana.

—c— Na Štajerskem so šteli poldruhu leto sadno drevje in dognali, da je (približno seveda) na Gor. Štajerskem 542.748, na Sred. Štajerskem 6.004.012 in na Sp. Štajerskem 5.986.809, skupaj torej